

LISTER.

Telebakov „čest“.

(Januš Golec.)

(Konec.)

Telebak je bil še precej gladkega jezika, ni se igu zapotikala beseda in tudi jagode na molku so mu drsale še precej hitro po motovzu ena za drugo. Ko se je po rožnem vencu v očenaših spomnil vseh rajnih Kuštrovih bajtarjev, vseh dušnih in telesnih primanjkljajev pri bajti, se je krepko pokrival in sklenil pobožnost z besedami: „Jedli, pili in molili smo, ljubi moji, sedaj se pa k božji „česti“ razidimo“.

Moški so se zopet pokrili, ženske potegnile rute nazaj, segle prav prično po kruhu in ga smukale v žep. Dim se je začel kolobariti iz prižganih pip in možakarji so bili kmalu v razgovoru, o davkih, volih in kozah; ženske da so tožile ena drugi o možeh in otrocih. Le krofasta Telebakova Hana je sedela nema in tiha kot cek, kadar se do sitega zaže v kožo.

Krčmar je še ponujal vina, pa pošteno ga ni hotel potegniti nobeden več, dobro naprošeni „trošter“ sv. Duh je že priplaval nad vse. Mrak je že legal po hiši, bolhe so nastopile svoje nočne pohode, gostje so vstali in stoje, držeč še polne kozarce v rokah, so se odpravljali na odhod. V črno ruto zavita vdova Ajta je segala vsaki sosedu v roko, jemala z mize še ostalo meso in kruh in ga delila odhajajočim; naj bi se spomnil rajnega v molitvi tistih, ki bode užival te darove.

Zadnji je pometel krčmo Telebak, ki mu je bilo žal, da bi kaj ne ostalo že itak bogatemu krčmarju na mizi in pridno vozil v nalašč za sedmine prikrojen žep pod dolgo sukujo. Pri vratih pa ga je že čakala užaljena Hana in trdih, odmevajočih korakov stopala tik njega navkreber proti domu.

Dospela sta na klanec ter oba postala. Hana se je oprla z rokami v bok, nategnila škrice na ruti, dvignila obe pesti in zabijala možu v ušesa: „Kaj, ti švajdrav, ti spakedrani, bodeš mene na „špot“ stavil pred vsemi ljudmi, mi očitati lape, ko jih imaš sam tako velike, da bi te lahko z lopato „šajtrgo“ krmil. Krof pa si poglej sam, kar dišes in vlačiš sapo kot rudarski konj.“

Ali je Telebak kaj odgovarjal ali ne, nisem razumel, ker ni kričal kot Hana. Vrtel se je en čas pred ženo, tudi z nogo je udarjal ob tla, pa, ker ženska toča le ni nehala, se je obrnil in jo krenil nazaj v krčmo. — Hana je še krulila za njim, mu gonila mavho in copernika na pot ter odšla svojim potom. Tako se je končala Kuštrova sedmina mesto v miru in k božji „česti“, v prepiru in navlekla nekaj drv za peklenški ogenj.

Vsakdo bi pač pričakoval, da si bode „truglmaher“ v krčmi z vinom polil žolč, preklinjal jezično že no in se slednjič opijanil do nezvesti. Ne, v to vrsto vročekrvnežev ni spadal, po njem se je pretakala čista, bolj mrzla hribovska kri. Mirno je sedel k mizi, s naročil četrtno vina, se oddahnil pri vsakem tretjem požirku in zopet pil, v enomer ponavljajoč: „E, naj bo k božji „česti“. Baš radi te njegove lepe krščanske navade, ker je začel, nadaljeval in končal vsako delo, če tudi jed in pijačo, z dobrim namenom, opravljal vse k božji česti, so mu obrekljivi jeziki podaljšali nekoliko njegovo pravo ime in ga kratkomalo zvali — Telebakov „čest“. Krščan je že tudi bil in gotovo ga je ščitil kak svetnik, pa s krstnim imenom ga ni klical nikdo; ampak znan je bil vsem, starim

in mladim, da še celo svoji ljubi Hani le kot — Telebakov „čest“.

Sedeč v krčmi za mizo in vrteč polno čašo vina v rokah, je govoril vedno o božji časti in se niti z besedico ni dotaknil ali pritožil, nad blatom Haninega jezika. Domača kajša mu je bila kot zakonskega prepira. Pa vso to peklenško, jezično hrano so zapirale bajtine duri; Telebaku pa je bila krčma kraj veselja in božje „česti“.

Ni bil več mlad, stoječ v naši povesti, ker je že 2 ženi, kakor je sam ponavljal, k božji česti pokopal. Tretjo, krofasto Hano, mu je na starost, da rabi njegove besede, sam ta hudi v samokolnici pripeljal in jo zvrnil v njegovo srce in bajto. Pa Telebak je vzel v jeziku gibčno in zbadljivo žensko stvarco kot preizkušnjo in pokoro na stara leta; v najhujši jezi in razburjenosti ji je očital le klanec pod vratom in nič drugega.

Kolika je bila njegova „avžnga“, mi na metre notanko ni znano, kaj obsežnega in rodovitnega že ni bilo, ker Telebak ni bil po poklicu poljedelec, ampak „truglmaher“.

Pijanec je bil dedec poleg svoje meštije, bi kdo menil. No, tudi na to stran ga ne smem kar tako lahkomišlno obsoditi. Res je, da mu je na sedminah zdrknul marsikateri kozarec po potrebnem grlu, vendar napil se ob takih svečanih priložnostih nikoli ni. Imel je pa vrhu tega še navado, da se je 5- do 4krat na leto zmotil v krčmo, tedaj ga je pa tudi k božji česti cikal kar celi teden do druge nedelje. Nadležan pa v gostilni ni bil ne krčmarju, še manj pa drugim gostom. Imel je že svoj kot za mizo, kjer je sedel najrajši sam in nemoteno noč in dan. Pijan, he, to bi bila krivična obsodba, ampak omamljen od vinskega duha je bil Telebak skoz tako „pri eni dabi“, po naše povedano. Ni bil čisto trezen, pa tudi vinjen ne popolnoma.

Prepiral se v krčmi ni z nikomur, še kake nedolžne pesmice si ni privoščil. Po noči se je kar zleknil po klopi, spal k božji česti do jutra, pa komaj je zgleдал ob svitu luč sveta, je že segla roka po četrtni vina, ga nagibala k ustom in pil je v odmorih. Toliko je znanega o Telebaku po cestnem izročilu in tako je opravljal tudi tedaj svoje delo v krčmi, ko sta se z ženo sprla na Kuštrovi sedmini, kar celi teden, ne, samo do — petka.

Da, v petek je bilo, ko sem zrl po stari navadi zvečer za racami in gosmi v mlako, pa se je prikazala na klanec od Golenove kapele sem, Telebakova Hana. Stopala je naglo, nabijala s petami in že od daleč je bilo uginiti, da ima poln žolč in da že spleta v duhu jezični korobač na miroljubnega svojega „česta“. — Zavila jo je res naravnost v krčmo in sedaj je padala jezikova toča pri jasnem nebu po Telebaku. Bog zna, koliko mavh in copernikov mu je obsila na hrbet. Sape ji je nedostajalo pri zmerjanju, bila je naravno prisiljena, napraviti piko. Učinek te prve plohe pa je bil pri čestu kaj majhen. Poslušal je, ker je bil prisiljen, pa še grdo gledal ni.

Hana je tudi zapazila, da je padla njena beseda na trda, obhojena tla; suho zrno besede je rabila neobhodno za kal solzne vlage. Hani so se udrle solze, debele kot jagode na moževem molku, po licu, kazala je zapravljivo svoje od dela razorane roke in tako občutno potrkavala na usmiljeno Telebakovo srce.

Ves ginjen je uprl svoj pogled na skrbno ženko, jo prijel za roko in jo gladił z besedami: „No, no, mati, vem, da veliko trpiš r menoj vred, vem, da si tudi potrebna. No, le lepo sedi poleg mene; ti „virt“ pa jej prinesi vina. Pa tudi lačna boš, ker doma itak

ni kaj prida, sama turska župa in krompir. Postregel bodeš „virt“, tudi njenim zobem s kaj mesnim.“

Tako nekako je govoril Telebak, ustavil tretjo dejansko pridigo svoje žene, pa jo celo privezal nase s skrbno zvitim motovozom ljubezni. — Zakonska čest in Hana sta sedela sedaj skupaj za eno mizo in pila vsak iz svoje četrtnice, seve, oba k božji „česti“.

Hana je dobila še prav dobro večerjo in že se jej je vsiljevalo prepričanje, da ima moža dobrega srca, ki tudi ženi kaj privoščil. Po tretji četrtnici je pokazala Hana že svojo, pred vsem svetom dovoljeno zakonsko ljubezen, v dejanju; položila je Telebaku roko okrog vratu in mu prav na ljubko šepetala na uho: „O, ti moj ljubi in dobri „latrč ti“. Pila sta naprej kar iz skupnega kozarca in kramljala kot kak prav zaljubljen parček na senčni klopi mestnega parka.

Celo pitje in zakonsko ljubeznjivost je zapečatil močen čaj, ki Hani ni le ohladil srca, ampak jo lopnil tudi po glavi in ji izpodnašal noge. Telebak, ki se ga je držal vinski duh skozi v eni meri, je brž opazil kritični moment; da bi preprečil zasmehovanje vujene žene, jo je pocukal za ramo in opomnil: „No, mati, zdaj pa le pojdiva domov“.

Mož je prijel ženo za pazduho in sedaj sta šla s'k... sak po hiši in dolgo je trpelo predno sta se zmotila skozi duri. Pred durmi pa zopet ta gladki in polzki cementni tlak, ko se treznemu včasih spodrsne. Vendar s tlaka sta se še zmotala, pa v klanec ni več šlo. Hanci sta škodila jeza in vino, ti dve združeni moči sta jej spodnašali noge. Še potrpežljivi Telebak je uvidel, da tako ne pojde do doma; zgrešila bi še bajto kot rajni Kuštrovi Avtonuhi. Vrnila sta se nazaj v krčmarjev listnjak.

Hana je čepela v kotu na listju, na razvalinah zakonske trdnjave, pomagalec čest pa je stal pred njo, zamahnil z roko in jej na lahko očital: „Vidiš mati, sedaj lahko spoznaš sama na sebi, kako se gođi nam pijancem. Misliš, da imamo kaj dobrega? Celo dneve sedeti na trdi klopi; pa nazadnje še človeku dobro ni, ne v glavi, ne v želodcu. Glej, mati, „špot“ se ti vrača.“

Hanca, dasi vinjena, je vendar razumela vsako besedo, ki so jo zadevale v živo, jej zavirale jezik, pa odprle obilno zalogo solz kesanja.

Ko je zapazil Telebak hudournik solz na obledelem licu svoje žene, je prekinil z dobrimi nauki, pogladil ženko po licu kot usmiljenja vredno stvarco, jej voščil lahko noč na listju in krenil nazaj na svoje mesto v krčmo. — Ni se na glas posmihal svoji ženi kot bi bil marsikdo delal na njegovem mestu, ampak tak prav na dnu srca mu je le nekaj plesalo samega veselja. Premagal je ženski jezik, ne s kamenom ali kolom, ampak z dejanjem — ljubezni.

Kedaj da je odplaval pogubonosni vinski duh iz Hanine glave in se jej vrnila moč v noge, ni vedel nikdo, na vsežgodaj je že bilo hladno njeno ležišče. Telebak pa je v miru božjem in k božji „česti“ nemoteno pil do nedelje. Se-le v ponedeljek popoldne je odkrevsal domov, kjer pa mu je ženica ni postregla z jezikovo juho kot doslej, ampak mu spekla „šmarna“ in prinesla vrč jabolčnika na mizo.

Ta Hanina ljubeznjivost je obrodila obilen sad. Pripravila je Telebaka do trdnih sklepov, odšel je ni nikdo več ugledal v krčmi, izvzemši sedmice. Sam je pripovedoval večkrat, kak lep in ganljiv zakonski mir vlada v njegovi bajti, odkar je pristrigel Hani jezik z vinom in čajem, ona pa mu je zaprla pot v krčmo s „šmornom“ in jabolčnikom. Zmagovalec sveta, posebno zakonskih jezičnih žen in vinu udanih mož, tega mnenja je bil Telebak ves svoj živ dan, ni jezik, tudi ne telesna pomoč, ampak — ljubezen.

Iz celega sveta.

Kje je več moških kot žensk? Neki katoliški francoski list je razpisal nagrado tistemu, ki bi najtočneje odgovoril na ten-le dvoje vprašani: 1. Ali je res, da je kaznovanih in po ječah zaprtih več moških kot žensk? — 2. In če je to res, kateri so vzroki tega pojava? — Nagrado je dobil ta-le odgovor: 1. Kaznovanih in po ječah zaprtih je v resnici veliko več moških kakor žensk; to dokazuje francoski „statistični letopis iz l. 1911“, ki poroča: Izmed 32 na smrt obsojenih: 29 moških, 3 ženske; izmed 699 obsojenih v prisuno delo: 637 moških, 62 žensk; izmed 4078 v zapor obsojenih: 3447 moških, 631 žensk; potemtakem je bilo povprečno izmed 100 obsojencev 86 moških in le 14 žensk. — Kaj je temu vzrok? — Samo Bog more vedeti, kaj je bilo pri posameznih vzrok njih padca in nesreče; toda kar splošno more in mora spoznati tudi vsak človek, to je: a) Po uheah se potepa več dečkov nego deklic; b) po krčmah je več moških nego žensk; c) v cerkvi je več žensk nego moških.

Žrtve milijonskega mesta. Iz Novega Jorka poročajo: Ravnokar izišlo izvestje o neizgodah izkazuje neprimerno veliko število ljudi, ki so v preteklem letu umrli nasilne smrti v Novem Jorku. Avtomobili so povzročili 176 smrtnih slučajev, tovorni avtomobili in podobna vozila 58, podzemeljske železnice 16, cestne železnice 10 in vprežni vozovi 114 smrtnih slučajev. K tem pa je prišteti tudi smrtne žrtve v liftih in raznih dvigalih, ki jih je bilo 46. Vsled ognja je umrlo nasilne smrti 249 ljudi, vsled slučajnega zastrupljenja 21, vsled slučajnega zažigovanja 372, vsled padcev nič manj kot 290 in vsled umora 194 oseb. Od 176 smrtnih žrtv njujorskih avtomobilov je bilo nič manj kot 82 malih otrok; pri požarih znaša število u-smrčenih otrok 140. Slučajna zastrupljenja so večino

ma v zvezi z zamenjavo uspavalnih praškov. Skupno število, ki so lansko leto umrli v Novem Jorku nasilne smrti, znaša nič manj kot 249 ljudi. Ako se primerjajo te številke s številkami drugih velikih mest, je razvidno, da prekaša v tem oziru Novi Jork po številu svojih žrtv vsa druga mesta. In še silijo naši ljudje v nesrečno Ameriko!

Bogata „reva“. V šlezijemskem Landeshutu živi 70letna „reva“ Hörli. Njeno stanovanje je strašno zamazano. Hörlova je tako zboleva, da so jo oddali v bolnišnico. Ko so pa na ukaz policije čistili njeno stanovanje, so našli, da ima „reva“ premoženje 100.000 mark.

Sluga podedoval milijon. V Starem Gradu na Madžarskem je umrla vdova Mayer zapustila svojemu slugi Pecku 1 milijon kron.

Parnik zletel v zrak. Pri Pearlharbourju je počil kotel na parniku „Mani“. Parnik se je tako hitro potopil, da se niso mogli ljudje s čolni rešiti. Utonilo je 30-40 oseb, večinoma domačinov.

2000 poljedelskih strojev zgorelo. V Lozonezu je zgorela tvornica poljedelskih strojev. Zgorelo je 2000 strojev.

6 delavcev ubitih. Pri gradnji železnice Sir-kendži—Sv. Stefan pri Carigradu v evropski Turčiji se je vsled potresa porušil zid, kateri je ubil 6 delavcev, 7 pa težko ranil; 15 delavcev je pa še pravočasno zbežalo.

Ruski zadrugarji proti alkoholu. V Kijevu so imeli lansko leto od dne 1. do dne 7. avgusta vseruski zadrugni kongres. Sprejet je bil med drugim tudi predlog, da naj se ne dopušča, da bi se po zadrugah prodajale alkoholne pijače. Ta predlog je bil sprejet z oduševljenim odobravanjem velike večine zadrugnih zastopnikov.

Kača požrla trgovskega potnika. Kača, dolga 6 m, je požrla v Rangpuru v Indiji nekega trgov-

skega potnika. Pred mestom so našli voz, potnika pa nikjer. Ko so preiskovali okolico, so dobili veliko kačo python, ki je spala. Ustrelili so jo in iz nje potegnili truplo angleškega potnika.

Mačke v državni službi. Poštni uradi v ameriških Zedinjenih državah imajo v svojih uradih uslužbenih nad 1000 mačk, katerih službena naloga je, braniti poštno zavoje pred podganami in mišmi. Vse te mačke so točno vpisane v listi „državnih uslužbenec“ in v knjigah so vpisani stroški za njihovo prehrano. Tudi na Francoskem so mačke v državni službi, in sicer v velikih pristaniških skladiščih. V departementnem proračunu je določenih za vsako izmed njih po 5 centimov na dan.

Zvest pes. Pes je svojemu gospodarju udana žival. Večkrat se pripeti, da ne more dolgo preživeti svojega gospodarja. Tudi pri pes umrlega francoskega pesnika Mistrala, po smrti svojega gospodarja ni hotel ničesar več jesti; cvilil je in hodil iz ene sobe v drugo ter poginil lakote. — Pisatelj Henrik Rošfor, ki je umrl lani, pa je imel krasnega črnega mačka, ki ga ni nikoli zapustil, tudi po česti ga je spremljal. Ko je Rošfor izdihnil, je bil maček neotlažljiv ter je kmalu nato poginil.

Kača. Neki Anglež pripoveduje: Na Cejlonu smo bili pri kosilu v odlični hiši. Ko smo pokosili, smo sedeli skupaj večja družba in se pogovarjali. Bilo je toplo, vrata odprta. Kar nakrat pogleda gospodinja začudeno okoli sebe, pobledi in ukaže slugi, domačinu, ki je stal pri vratih, naj prinese hitro mleka in ga postavi na tla. To se zgodi. Za par sekund smo videli kačo „Kobro“, ki se je izvila izpod krila gospodinjice ter začela piti mleko. Vsi smo bili mirni, planili pa smo na kačo in jo ubili. Čudili smo se hladnokrvnosti gospodinjice, kateri se je bila kača ovila okoli uzo, pa je imela toliko prisotnosti duha, da je znala z mlekom hitro iznebiti se nevarne strupene kače.